

Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um útlendinga, nr. 80/2016 (tímabundin vernd vegna fjöldaflóttá o.fl.), 97. mál á 158. löggjafarþingi.

Ágætu nefndarmenn,

Ég heiti Vladyslav og er frá Úkraínu. Ég kom til Íslands í mars 2022, þá tvítugur að aldri, og hef síðan þá tekið virkan þátt á íslenskum vinnumarkaði, líkt og fjölmargir aðrir Úkraínumenn. Margir Úkraínumenn sem hafa dvalið hér um árabil hafa orðið fjárhagslega sjálfbærir, starfað og tekið virkan þátt í íslensku samfélagi.

Verði þetta lagafrumvarp samþykkt í núverandi mynd getur það skapað verulegar hindranir fyrir fólk sem hefur þegar aðlagast íslensku samfélagi, starfar hér og sér sjálft um framfærslu sína. Þótt stríðinu í Úkraínu ljúki er ekki sjálfgefið að allir geti snúið aftur, meðal annars vegna aðstæðna á svæðum sem hafa orðið fyrir miklum áhrifum af stríðinu.

Ég vil sérstaklega beina athygli nefndarinnar að nýlegri tillögu norskra stjórnvalda um sérstaka leið fyrir fólk frá Úkraínu með tímabundna sameiginlega vernd til að fá dvalarleyfi á grundvelli atvinnu. Tillagan ber heitið „Forslag til særordning om overgang til annen oppholdstillatelse på grunnlag av arbeid for fordrevne med kollektiv beskyttelse“.

Norska leiðin felur meðal annars í sér:

- Atvinnutengt dvalarleyfi: Fyrir fólk sem þegar er í vinnu og hefur haft nægilegar atvinnutekjur síðustu tólf mánuði til að sýna fram á nægileg tengsl við vinnumarkaðinn og getu til að framfleyta sér.
- Tekjuviðmið: Nema 2,8–3 G, eftir aðstæðum.
- Langtímastaða: Dvalarleyfi sem getur myndað grundvöll fyrir ótímabundið dvalarleyfi eftir þrjú ár, að öðrum skilyrðum uppfylltum.

Úrræðið er ekki ætlað nýjum aðkomendum, heldur fólki sem þegar er í Noregi með tímabundna sameiginlega vernd. Það takmarkar þannig mögulega „pull-factors“ og gerir úrræðið að sértækri lausn fyrir þá sem þegar hafa sest að í landinu.

Slík leið getur skapað sterkari hvata til atvinnuþátttöku. Þegar fólk veit að vinna, starfsreynsla og fjárhagslegt sjálfstæði geta skapað raunhæfan grundvöll fyrir langtímadvalarstöðu verður auðveldara að taka upplýstar ákvarðanir um atvinnu,

menntun, tungumálanám og aðlögun. Fyrirsjáanleg og raunhæf langtímaleið getur þannig stuðlað að aukinni atvinnuþátttöku, betri samþættingu og meira fjárhagslegu sjálfstæði.

Í greinargerð með frumvarpinu er vísað til þess að markmiðið sé meðal annars að samræma íslenska löggjöf við þróun löggjafar í öðrum Evrópuríkjum og á Norðurlöndum. Í því samhengi tel ég mikilvægt að horft verði einnig til norsku leiðarinnar, enda tekur hún sérstaklega á stöðu fólks sem hefur þegar aðlagast, starfar, er á eigin framfæri og leggur sitt af mörkum til samfélagsins.

Norska leiðin gengur jafnframt ekki gegn mögulegri framtíðarheimkomu til Úkraínu. Þvert á móti geta aukin atvinnuþátttaka, starfsreynsla og sú þekking og færni sem fólk öðlast á vinnumarkaði orðið verðmæt þegar uppbygging Úkraínu hefst af fullum krafti. Með því að skapa fólki raunhæfan möguleika á að byggja sér upp stöðuga framtíð í gestgjafalandinu, án þess að útiloka möguleika á sjálfviljugri heimkomu síðar, er hægt að styðja bæði við samþættingu og atvinnuþátttöku. Þeir sem síðar ákveða sjálfir að snúa aftur geta þá nýtt sér þá reynslu, þekkingu og færni sem þeir hafa öðlast við uppbyggingu atvinnulífs og innviða í Úkraínu.

Ég hvet nefndina því til að kynna sér norsku tillöguna og íhuga sambærilega leið í tengslum við afgreiðslu þessa frumvarps, þannig að fólk sem hefur þegar aðlagast íslensku samfélagi, starfar og getur séð sjálft um framfærslu sína fái raunhæfan og fyrirsjáanlegan möguleika á langtímadvalarstöðu á grundvelli atvinnu.

Virðingarfyllst,

Vladyslav Maliuta

Kt. [REDACTED]